

Styrelsen Gävle Vatten AB

Bättre dricksvattenkvalitet Gävle - status per 31 augusti 2025

Status

Under andra tertialet 2025 har omfattande arbete skett inom båda projekten. Gävle Vatten AB:s styrelse har fattat beslut om att skjuta fram tidplanen för utförande av rening av vattnet i Valbo. Detta beror av översyn av reningsmetod samt då lokalisering av reningen för dricksvattnet i Valbo kommer att ske i ett nytt kompletterande vattenverk i Nybo.

Utfallet för tertial 1-2 2025 uppgår till 16,5 mnkr. Viss omfördelning mellan åren har gjorts i prognosen per tertial 2 2025, men det totala beloppet är oförändrat. Omfördelningen beror av att tidplanen för dricksvattnet i Valbo har flyttats fram i tid samt att genomförandeplanen för Sätra vattenverk påverkas av entreprenadformen som kommer att vara entreprenad i samverkan.

(mnkr)	Utfall tom 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Budget	27	50	184	172	196	102
Prognos	27	34	144	200	200	126

Distribution Valbo/Forsbacka

Då framtida utvecklingsmöjligheter är begränsade vid Valbo vattenverk har en ny lokalisering utretts vid Nybo där en alternativ fastighet sedan tidigare är inköpt för framtida dricksvattenanläggning. Utredningen visar att det utifrån arbetsmiljö och skalbarhet finns stora fördelar samt gynnsamma synergieffekter med andra anläggningar inom dricksvattenförsörjningen varför en ny placering och byggnation av ett nytt verk i Nybo, fastigheterna Nybo 4:16 och 8:5, kommer ske.

Befintliga Valbo vattenverk kommer behållas som reservvattenverk och kan användas vid större driftstörningar. En avgränsning i designen är att vi avser att behålla den kapacitet som avsetts från början dvs dricksvattenproduktion på maximalt 50 l/s. För att eventuellt öka kapaciteten vid det nya vattenverket i Nybo behöver ett större omtag göras vilket skulle innebära att projektet försenas och fördras ytterligare.

Ett nytt kompletterande vattenverk med placering i Nybo samt att avvakta resultat från studier av jonbytarmassa som reningssteg förskjuter tidplanen för utförande till entreprenadstart vår/sommar 2026 (förutsätter oförändrad process i vattenverket). Bedömningen är att tidsförskjutningen följer Livsmedelsverket vägledning.

Bygglov samt marklov för schaktning och rivning har erhållits för nytt vattenverk på fastigheten Nybo 4:16 och 8:5.

En förändrad projektering för ett nytt vattenverk med samma reningssteg beräknas ha en budget på ca 10 mnkr. En del av detta är geoteknisk utredning och markprovtagning i Nybo. Markprovtagningen behöver särskilt fokusera på förhöjda halter av PFAS-ämnen i marken i Nybo för särskilt hänsynstagande, sanering och minimera spridning. Resultatet kan ge ökade kostnader inom ramen för detta projekt men hantering behöver ske oavsett då Gävle Vatten AB är fastighetsägare.

Ett pilotförsök vid Valbo vattenverk planeras starta i oktober, med analysresultat klara i november. De kommande analysresultaten från pilotförsöket vid Valbo vattenverk kommer att vara avgörande för om jonbytare fortsatt ska användas som reningsteknik i projektet.

En framflyttad tidplan kan skapa oro hos invånare och verksamhetsutövare. Information om bakgrund till PFAS-ämnen, pågående arbete med åtgärder och dialog med myndigheter kommer att utvecklas.

Distribution Gävle

Arbetet med att uppföra en rening av dricksvattnet från PFAS går enligt plan. Pilotförsök fortlöper där olika reningstekniker med granulerat aktivt kol (GAK) testas och utvärderas.

Framtagande av systemhandling, som beskriver den tekniska lösningen och projektets omfattning, samt ansökningshandling för bygglov pågår. Upphandling av entreprenader i samverkan kommer att inledas under hösten.

Kommunikation

- Hemsidan uppdateras med nyheter.
- Intresse från andra organisationer i branschen.

Bakgrund

Kommunalt dricksvatten till boende och verksamheter i Gävle samt Valbo/Forsbacka (ca 90 000 personer) produceras vid två vattenverk i Gävle. Grundvatten i Gävle-Valboåsen med infiltration av ytvatten från Gavleån används i vattenverkens vattentäkter. Både grundvattnet och dricksvattnet (efter vattenverken) följs upp och analyseras för att säkerställa ett dricksvatten av god kvalitet.

PFAS-ämnen används flitigt i vårt samhälle och sprids till människor och natur. PFAS-föroreningar bedöms vara en allt större hälsorisk och det är viktigt att minska intaget från bland annat dricksvattnet. Utgående dricksvatten från två vattenverk i Gävle, Sättra Vattenverk och Valbo Vattenverk har idag halter mellan 6 och 20 ng/l av PFAS-4 (summan av fyra olika PFAS-ämnen).

Livsmedelsverkets regelverk för maximal tillåten halt av PFAS ämnen har blivit striktare. Livsmedelsverkets föreskrifter, LIVSFS 2022:12 med bland annat nya gränsvärden för PFAS-ämnen i dricksvatten börjar gälla 1 januari 2026. De nya gränsvärdena är 4 nanogram per liter vatten (ng/l) för PFAS 4 (summan av fyra olika PFAS-ämnen) och 100 nanogram per liter (ng/l) för PFAS 21 (summan av 21 olika PFAS-ämnen). Detta innebär att utgående dricksvatten kommer att ligga över de nya gränsvärdena och åtgärder behöver genomföras för att säkerställa att dricksvattnet uppfyller de nya gränsvärdena för PFAS-ämnen.

En vattenreningsprocess som reducerar PFAS-koncentrationer till nivåer i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter ska uppnås. En god arbetsmiljö, möjligheter till ökad redundans samt lösningar som är flexibla för framtida krav eftersträvas.

Tidplanen är central då nya gränsvärden för PFAS träder i kraft 1 januari 2026. Även om Livsmedelsverket tydliggör att akuta åtgärder inte behöver vidtas då gränsvärdet överskrids.

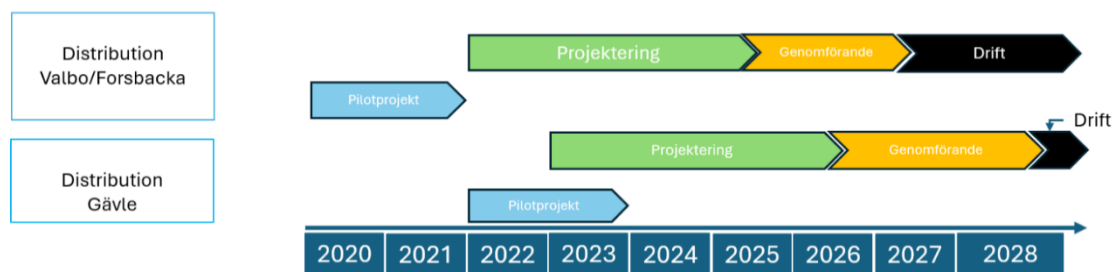
Förutom att skapa vattenverk med kapacitet att reducera PFAS-ämnen i dricksvattnet till nivåer som är godkända av myndigheter ska vattenverken också anpassas så kritiska funktioner byggs med redundans, det vill säga att i det nya vattenverket finns möjlighet att koppla in en tillgänglig reservfunktion och att koppla bort en funktion vid underhåll utan att riskera kapacitet eller kvalitet vid normal drift. I befintligt vattenverk säkerställs möjligheten att vid behov kunna leverera ut vatten trots att det inte har livsmedelskvalitet vid ett krisläge.

Det är sannolikt att det kommer att komma förändrade krav på dricksvattenproduktionen eller förändrade förutsättningar för till exempel råvattnets kvalitet. Utbyggnaden ska därför säkerställa att tekniska lösningar är flexibla och hållbara över tid. Reningstekniker som också hanterar andra typer av föroreningar är av extra intresse och har tagits i beaktning gällande val av reningsteknik för Sättra vattenverk. Detta på grund av det utsatta läget och flertalet projekt som pågår i närområdet med stora markarbeten.

Övergripande tidplan

Grov tidplan för projektering, genomförande och driftsättning, entreprenadarbeten kommer att slutföras under 2029.

Byggnationen i Valbo planerades att starta under 2025 vilket nu kommer att fördröjas. Utbyggnaden av Sättra vattenverk planeras fortfarande ske under 2026. Den totala byggtiden beräknas till drygt fyra år. Då byggnation kommer att ske inom känsligt område för grundvatten krävs noggrann riskhantering för att säkerställa grundvattnets kvalitet och minimera risker under byggnationen för att hela tiden säkra dricksvattenförsörjning till kunder och verksamheter. Ett exempel på anpassning är att inte schakta djupt för grundläggning inom dessa områden. Det betyder att den större delen av ombyggnationen av Sättra vattenverk behöver ske i befintliga byggnader så som filterhall.

Beslutad budget

Kostnaderna för utökad rening av PFAS-ämnen beräknas totalt sett till 650 – 800 mnkr fram till år 2029. Huvuddelen ligger som investering vid Sättra vattenverk. Ingen hänsyn har tagits till indexuppräknningar, omvärldsfaktorer med mera. Det råder även osäkerhet utifrån investeringens omfattning, flera andra samtida stora investeringar inom VA-branschen, Trafikverket och andra samhällsaktörer samt omvärldsläget som påverkar.

Beslut av Gävle Vatten AB:s styrelse

Maj 2025 *Bättre dricksvattenkvalitet genom utökad rening av PFAS-ämnen – inriktning Valbo*
Okt 2024 *Bättre dricksvattenkvalitet genom utökad rening av PFAS-ämnen – byggnation*

Ansvarig för lämnad information:
Marcus Tilja, Projektledare

Föredragande i ärendet är Lena Blad, Vd

Delges

Ekonomiavdelningen Gävle kommun
Gävles kommunfullmäktige